

Проблемът за детската агресия е важен от Теоретическа и практическа гледна точка. Повечето от агресивните действия на децата от предучилищната възраст са инструментални, те са насочени към заобикалящите ги предмети. При някои деца тя се превръща в устойчив тип поведение. Устойчивата агресия е сигнал за предприемане на бързи мерки и за преодоляване на нежелателни форми на поведение. В тази насока като цел, която са си поставили учителите през 2004 г. е била: Да се намери “ключа” към детската душа. В ежедневната си работа са се стремели да направят децата свои партньори. По този начин са целели да спечелят тяхното доверие, за да може да ги възпитават в положителна посока.

Инстинктни теории

Инстинктните теории разглеждат човека като агресивен по природа. Те приемат, че съществува вроден биологичен механизъм пораждащ агресивното поведение.

Биологичният подход на Z. Freud

Първоначално Freud смята, че агресията е част от сексуалния инстинкт, че тя е изконна реакция срещу възпрепятстването при търсене на удоволствие и избягването на болка. По-късно Freud определя агресивния инстинкт като самостоятелен.

През 1920 година за пръв път Freud приема нова дихотомия за инстинктите. Подходът на новата теория е биологичен и при него всяка жива клетка притежава два инстинкта – Ерос и Танатос. “Въз основа на теоретични, подкрепени от биологията разсъждения приехме съществуването на нагон към смъртта, чиято задача е да връща органичния живот към неживото му състояние, докато Еросът има за цел да усложнява този живот чрез съединяването на все повече частици разпръснатата жива субстанция, при което естествено го и запазва” (Фройд, 1992, 180стр.). Ерос обхваща сексуалният и себесъхранителният нагон, както и конструктивното начало, творческата и обединяваща сила. Тантос е нагон към омразата, деструктивното и смъртта. Агресията е израз на Танатос. Агресивността не е задължително реакция на стимул, а е постоянно действащ, вроден и неизбежен импулс. Всички организми се стремят да запазят енергията си и да се придвижат към състояние на спокойствие и липса на напрежение. Ето защо, натрупаната с времето агресия трябва да се освободи по някакъв начин.

Freud посочва две посоки на освобождаване на енергетичния поток на Танатос – първата е саморазрушителна, автодеструктивна и автоагресивна, т.е насочена навътре към самия индивид, а втората е разрушителна, деструктивна и агресивна, т.е насочена навън към другите хора. Агресията се изразява в нанасянето на обиди, измъчване, нараняване, унищожаване на околните. Автоагресивността се изразява в склонност към самоизмъчване, а в крайните си варианти в стремеж към самоубийство. Ако срещне външно препятствие пречещо ѝ да се изяви, агресията се оттегля навътре, увеличавайки размерите на вътрешно саморазрушение и ставайки причина за поява на психически разстройства.

Агресивните подбуди никога не могат напълно да бъдат елиминирани. Оптимистичното в схващането на Freud за агресивността е, че макар в естественото си състояние човек е звяр, неговите инстинкти към агресия могат да бъдат обуздани или сублимирани с прилагането на мерки за опазване на обществения ред. Импулсите на Танатос могат да бъдат заменени с нечовешки обекти или пренасочени към социално приемливи дейности. Например човек може да се разтоварва като ходи на лов, риболов, като стреля в закрити стрелбища, като спортува, като тренира бойни изкуства или дори посещава сатирични театрални постановки.

Етологичният подход на K. Lorenz

K. Lorenz обосновава схващанията си за агресията от етологичен аспект. K. Lorenz също подкрепя идеята за инстинктивния характер на агресивността като непрекъснато порождащ се в организма. Според него агресията произтича от нападателния инстинкт, които хората и останалите животински видове споделят. K. Lorenz възприема агресията като конструктивна сила, имаща голямо значение за еволюцията и оцеляването. Ако агресията не съществува никой не би могъл да предпази собствената си територия от враждебно посегателство и в резултат на това видовете биха загинали. Защитаването на младите и подборът на най-силните видове за възпроизвеждането им са също функции на агресивния инстинкт. “Под оцеляване имаме предвид целия спектър от фактори, които са необходими за продължаване на съществуването не само на индивида, но и на групата или вида. Оцеляването на индивида и на непосредствената група зависи от няколко неща, например достатъчно храна и вода, защита от хищници и т.н. Без адекватни ресурси индивидът ще изчезне. Следователно агресивното поведение може да е необходимо, за да се държат другите настрана от тези необходими фактори. Животните установяват територии и действат агресивно срещу натрапниците, за да си гарантират, че другите няма да станат конкуренти за ограничените ценни ресурси. K. Lorenz отстоява тезата, че агресията се унаследява. Агресията се извежда от проявата на специални поведенчески роли. Повечето видове имат унаследена задръжка по отношение на собствения си животински вид.

Задържащото поведение се развива предимно сред видове, които притежават естествени оръжия за убийство. Инстинктивните регулатори свеждат агресията до ритуални заплахи и много рядко до смърт.

Човек за разлика от другите животни не разполага с естествени оръжия, а от там и със способност да регулира агресията си. Създаването на технологии за производство на оръжия за изстребление води до нарастване на агресията и на насилието, с риск необузданата човешка агресия да доведе до взаимно изстребление. От инстинкт, подпомагащ оцеляването на вида, агресията се превръща в заплаха за неговото оцеляване.

Проблемът за овладяването на агресията за пръв път възниква в ранното детство – във време когато индивидът е прекалено млад, за да се влияе от разумни доводи. Реално погледнато, няма как родителите да предпазят децата си напълно от фрустрация. Светът, в който живеем е пълен със ситуации, които предизвикват фрустрация, затова най-добре е родителите да научат децата си да реагират на предизвикващите фрустрация събития по конструктивен начин, а не чрез насилие и разрушаване.

Мисля че агресията се поражда особено много там, където общата култура и възпитание са най-ниски и бедността е по-голяма, защото там задръжките са най-малки и индивидите си дават по-малко сметка за това което правят и за последствията. Освен това за един необразован и беден човек фрустрациите /ограничения, препятствия, неприятни моменти/ са много повече от един образован човек в обществото, който по-лесно може да си намери добра работа и да си доставя материални и духовни приятни изживявания.

За съжаление в момента България е един чудесен инкубатор за агресия, защото не само, че животът е труден и наказуемостта е занижена, но и агресията се издига в култ, като начин на оцеляване, успех и повече пари. Безнаказано се разхождат нашите грабителите и мъчителите в своите скъпи возила и много хора искат да им подражават, защото искат да постигнат техните успехи.

Агресията е вродена в хората, но от тяхното възпитание и обкръжаваща среда зависи до колко и в каква форма тя ще се прояви.

Има няколко типа агресия и причините могат да бъдат различни:

а) враждебна – инструментална агресия ;

Враждебната (афективна, гневна, импулсивна) агресия се отличава от инструменталната по три основни параметри.

Цел при враждебната агресия – действията са насочени към причиняване на болка, вреда на другия – на лице са злонамерено измъчване; самоцелно причиняване на страдания.

При инструменталната агресия – поведението е средство за постигане на конкретна цел, например получаване на материална облага, самоутвърждаване и др.

б) състояние на гняв - враждебната агресия е гневна, а инструменталната – хладнокръвна, без изблик на емоции.

в) планиране на действията – враждебната агресия по правило се разглежда като импулсивна; инструменталната – като предварително планирана и обмислена.

Има три вида агресивност:

Инструментален агресор - високо равнище на агресивни действия ниско равнище на гняв и враждебност. Агресивните действия в този случай, типично се задвижват не от гняв и

враждебност, а са средство за постигане на специфична цел (в училище –придобиване на пари). Основния проблем тук се отнася до сферата на ценностите и готовността да се използват агресивни средства за постигане на лични цели.

Гневен агресор – високо равнище на агресивни действия и гняв, ниско равнище на враждебност, чиито действия са тласкани от гнева. Проблема тук произлиза от ниското равнище на самоконтрол, необходимо за овладяване на гневните изблици и “канализирането” им по посока на социално приемливи форми на поведение.

Враждебен агресор – високо равнище на агресивни действия, ниско равнище на гняв и високо на враждебност - действията се извършват не с инструментална цел или за отреагиране на гнева , а “хладнокръвно” , с желание да причинява болка, страдания на жертвата, като самоцел. Подобен тип агресия е най-близък до “класическите” форми на тормоз от връстниците в училище и от тази гледна точка е предпоставка за статуса на мъчител. Гневните изблици и импулсивната агресия, трудно биха могли да обяснят “класическия” тормоз – систематичното, продължаващо с месеци измъчване на очевидно по-слабата жертва. В основата на подобни действия вероятно стои враждебността, като когнитивен компонент на агресията - злонамереност, натрупано ожесточение от преживяна несправедливост, унижения, отхвърляне, травмичен опит, “утайка” от отмъстителност и подозрение към околните.

Причините за детската агресия могат да бъдат:

- детето иска да привлече внимание върху себе си;
- иска да се самоутвърди;
- детето изразява емоциите си по този начин.

Децата проявяващи повишена агресивност на 3 години, в по-късна възраст почти винаги имали проблеми с полицията, според немски психолози провели редица личностови изследвания.

В периода от 18 до 23 г. те (агресивните на 3 годишна възраст) били глобявани 12 пъти по-често, отколкото участниците от контролната група. В зряла възраст сред този контингент имало мнозинство от аутсайдери.

Според психолозите ранната агресивност е един от най-важните признаци на криминалното поведение в зряла възраст.

Духовни и възпитателни причини за агресията и насилието сред подрастващите

Темата за деструктивните нагласи и прояви на младите хора в училище и въобще в по-широк план в нашето общество напоследък все повече тревожи обществото, защото се наблюдава ескалация на проявите на агресия и насилие сред учениците и затова подобна дискусия е изключително наложителна и навременна, ако не даже и закъсняла.

В света, който ни заобикаля и в който, все по-динамично, но сякаш и все по-тревожно, живеем, се сблъскваме с най-различни прояви на груба агресия и все по-уродливи форми на насилие. Понякога ни се струва, че проявите на арогантност, безпardonност и неуважение, водещи до грубо физическо или друг тип - вербално, психическо или сексуално насилие, се превръщат вече в съзнателен стил на поведение и начин за "справяне със стреса", за разрешаване на вътрешни психологически терзания или освобождаване на комплекси или в "ефективно средство" за разрешаване на междуличностни конфликти. Да преминеш от словесното общуване към грубите и арогантни форми на агресивно поведение и насилие е вече сякаш една съвсем съзнателно и рационално възприета стратегия за постигане на целите и домогванията в живота. Стратегия, която от възрастните се предава като модел на поведение и преминава върху децата, които неукрепнали в своето духовно и нравствено съзнание, имитират механично или прилагат без задръжки този стил на поведение в отношенията си с връстниците. Случаите, например, на убийства на български ученици, извършени от техни съученици и връстници през първите месеци на 2004 г., които потресоха и шокираха всички, още повече засилиха това тревожно усещане в обществото. Оттогава журналисти, медии, специалисти психолози, педагози и даже психиатри, се опитват да

проникнат и да разгадаят скритите механизми на този феномен.

Една важна, и може би интересна за специалистите, подробност и особеност при тези случаи се очертава още на пръв поглед и при най-беглия сравнителен анализ на отделните прояви на насилие, проявено от ученици или в училище. В особеностите на тези прояви на агресия изпъква на първо място, че при повечето случаи извършителите и авторите на деянията са момичета в тийнейджърска възраст, които са мотивирани и движени в своите постъпки от особени антипатии към жертвите, примесени със завист, ревност, конкурентно съревнование или стремеж за самоутвърждаване и демонстриране на превъзходство, чрез опити за доминиране и унижение на по-слабите. При един от случаите, твърде показателно и симптоматично, присъства и допълващия ефект от употребата на марихуана, което подсилва психологическото въздействие за прекрочване на общоприетите норми на поведение и отприщва нездравите - от психологическа и духовно-нравствена гледна точка, приумици на патологичното въображение за прилагането на особено унижителни и ексцентрични методи на мъчение спрямо жертвата и подигравателно отношение, уронващи честта и достойнството на личността. Всичко това прави картината пълна и до болка позната, но макар и обществото вече да свиква със всичко това, тенденциите, които се крият под повърхността си остават тревожни и обезпокоителни за педагозите, учителите, родителите и представителите на социалните и образователни институции, работещи с деца и младежи. Прекъснати ли са връзките между семейството, училището и обществото или все още не са доизградени, за да функционират адекватно на новите обществени реалности и предизвикателства? Каква е функцията на училището - само да образова или и да възпитава? Съгласни ли са и способни ли са учителите да се нагърбват и с възпитателни функции в тяхната работа или предпочитат да не се намесват в тази област от изключителен приоритет на семейството? Къде е мястото в тези отношения на Църквата като духовна, просветна и религиозна институция, призвана да бъде стожер на морала в обществото? На всички тези въпроси все още самите възрастни нямат отговор, а кризата на ценностите, която продължава в нашето общество се отразява и на разпадането на авторитета на споменатите институции и на невъзможността да се намери ясен, приемлив и работещ отговор на посочените въпроси. И докато умните се наумуват децата растат под въздействието на улицата и масовата култура и прилагат в поведението си най-тиражираните образци за "успешно" поведение. Преди всичко не бива да забравяме, че обществената среда в която израстват младите хора днес е много силно заредена с проявите и фактите на насилие. Това е все още среда и неприветлива картина на груби мафиотски сблъсъци и перманентни убийства, разчистване на сметки и гангстерски войни на фона на почти пълно безсилие на обществото и на държавните политически институции и правоохранителни органи да реагират адекватно на тези явления и да се справят с организираното насилие и престъпност. В общественото пространство и медиите се наслаждава усещането, че обществените институции и държавни органи, призвани да подържат реда и законите в страната, са по-слаби и неефективни в битката с престъпността и изпитват сериозно затруднение и безсилие да се справят с организираната престъпност и насилието; да наложат с инструментариума, с който

разполагат, върховенството на закона и уважението към обществените морални норми над престъпния произвол и законите на саморазправата. Това системно и неконтролируемо насилие на макросоциално равнище оказва много силно и сериозно ерозиращо въздействие и на микросоциално ниво – то предопределя моделите за грубо и насилническо поведение в междуличностните отношения и култивира определени стереотипи и модели на поведение в съзнанието на младите хора и подрастващите. Постоянното демонстриране в социален план, че грубият е по-силен, че наглият успява, че в света и обществото цари грубата арогантна сила и може да успее в живота само този, който дръзко, решително и смело нарушава общоприетите норми и правила се отразява трайно върху формирането на съзнанието на подрастващите и въздейства върху тяхното възпитание. Така се формират трайни нагласи, които имат когнитивен, емоционален и волеви елемент - те са едновременно светогледни стереотипи, особена чувствителност и модел за подражание и поведение. Пред очертаната картина от факти и симптоматични явления, които се свързват в ясно изразена тревожна и възходяща тенденция всички ние продължаваме да се питаме – къде са корените на този изблик на насилие и агресия спрямо другия, проявявани от ученици и млади хора днес в нашето общество? Защо и как се стига до подобно драстично неуважение към човека и незачитане на елементарното му лично достойнство и дори до хладнокръвно погазване на изконното му и ненакърнимо право на живот?

Как така сред толкова млади и необременени все още от живота хора - неугнетени и непотиснати от трудните и неразрешими понякога житейски ситуации, етични дилеми и морални проблеми, покълва такава воля за насилие и жажда за агресивно доминиране над другия? А може би те твърде рано попиват агресията от заобикалящата ги среда, усещат липсата на правила и безсилието да се спазват те в обществото и се възползват от сивата зона на безразличието, апатията и безотговорността, които създават морален хаос и липса на устойчиви правила? Усещат духовната криза на ценности и морални норми в обществото, раздвоението на възрастните и безсилието им да им покажат положителен модел за справяне с житейските проблеми и предизвикателства на живота. Така по лесно избират да следват закона на грубата сила и да се справят в живота според правото на силния, а не чрез силата на правото? При някои от тях, безспорно, агресията е и защитен механизъм – обратната на пасивността и апатията форма за справяне със стреса и проблемите на възрастовото развитие, личностното израстване и социализацията.

Всичко това ни показва, че за духовното израстване и развитие на младите хора отговорността преди всичко е на възрастните - на родителите, на обществото, на институциите на училището и медиите и атмосферата, която създават възрастните хора в тях. Уродливите и грозни картини на детското насилие в училище са духовните плодове на безсилието на възрастните и на обществото като цяло да живеят според елементарните морални норми и да демонстрират успешни модели на този нормален и почтен живот, които да са приемливи и за техните деца. За всичко това сме отговорни и

даже виновни всички ние. Както някога Достоевски беше казал това: "Всеки е отговорен за всичко пред всекиго!"

Нека сега разгледаме какво предприемат институциите в България и във Великобритания:

21 ноември 2006 | 17:31 | Агенция "Фокус"

София.

Във връзка със зачестилите случаи на насилие сред деца Агенция "Фокус" потърси мнения на специалисти за причините за детската агресия.

"Причините за детското насилие са комплексни. Родителите се нуждаят от много мощна разяснителна кампания за това как да се справят с проблемни ситуации, свързани с децата". Това заяви Лютви Местан, депутат от ДПС и председател на Комисията по образование и наука към Народното събрание (НС). Според Местан у родителите няма достатъчно грамотност за дешифриране на проблемите, вълнуващи децата. Зам.- председателят комисията Татяна Калканова пък коментира, че е необходимо да се ревизира цялата нормативна уредба за броя на психолозите в училищата. Синдикатът на българските учители (СБУ) също предложи да се промени Закона за назначаване на психолози и педагогически съветници в училищата. Синдикалистите настояват на 300 ученици да има психолог и педагогически съветник.

От своя страна Евгения Живкова, зам.-председател на Комисията по въпросите на децата, младежта и спорта към Народното събрание, коментира, че една от причините за насилието сред децата, е социалният статус на семействата. Според нея проблем била и дисциплината в училищата, която трябвало да бъде регламентирана в отделен закон или като поправка в Закона за народната просвета.

"Детето е само отражение на семейството, то не е първоизточник на агресия". Това каза пък психологът Мадлен Алгафари. Съгласие с това изрази и членът на

парламентарната Комисия по образование Иван Славов, според когото агресията сред децата е показателна за проблемите, с които живеем.

“В САЩ научихме, че проблемът с насилието в училище се решава с партньорство”, каза в Пловдив посланикът на Съединените щати у нас Джон Байърли, помолен за коментар - как в САЩ се справят с насилието в училищата. Посланик Джон Байърли заяви: “В Съединените щати за съжаление също имаше трагични обстоятелства, свързани с насилието при деца в училищата. Това, което научихме в резултат на тези събития е, че трябва да има много тясно партньорство между родителите, образователните институции и учителите”.

На 20. 04. 2007 год. от 9.00 до 16.00 часа, в Младежки дом - Пазарджик по линия на проект М И К Ц – Пазарджик, реализиран по Програма за младежки дейности 2006 - 2007 и финансиран от Държавната агенция за младежта и спорта, се проведе областен обучителен тренинг на тема “ Младежката агресия и агресивно поведение – новата реалност “.

С този тренинг продължи поредицата от практически обучителни мероприятия, предвидени по проекта, целящи да подпомогнат младите хора в процеса на тяхната социализация, както в личен така и в обществен план.

Обучението се проведе от високо квалифицирани специалисти, психолози и педагози, работещи по проекта . В него участваха 60 ученици и педагогически съветници от 5 училища в община Пазарджик, както и техни връстници от градовете Велинград, Панагюрище и Пещера.

Предвижда се през месеците май и юни да се проведат още две обучения.

Стартирането на тренинговото обучение по проекта започна с темата за младежката агресия поради :

□ Зачестилите случаи на груба агресия, жестокост и насилие сред учениците от

училищата в града и областта;

□ Зачестилите конфликтни ситуации и проявяващите се в тях негативни чувства, подтикващи младите хора към агресивно поведение, и неумението им да се справят с тях;

□ Фаворизирането на насилието като средство за постигане на цели и себедоказване.

Целите, които екипа си поставя чрез това обучение са познания и формиране на практически умения, по въпросите :

□ Какво в същност представлява агресията ?

□ Какво я поражда ?

□ Какво да променим ?

□ Как да намаляваме и да се справяме със собствената си и чуждата агресия ?”

Придобитите знания ще помогнат на младите хора по-лесно да се ориентират както в собственото, така и в чуждото поведение (без да се поддават на провокации), ще обогатят социалния им опит, ще улеснят адаптивните им възможности.

Груповата работа приключи с отправяне на послания към младите хора:

- Обичай другите, както обичаш себе си, за да спреш агресията и да бъдеш щастлив !

- Не е важно кой си и къде живееш, важно е какъв си и какво вършиш!
- Не решавайте проблемите с агресия , а с разум и разбиране!
- Отвърни на агресията с усмивка!
- Агресията поражда агресия. Живейте така , че никога да не бъдете част от агресията. Тя убива !
- Да бъдем по-добри , за да живеем по-добре!
- Дръжте се така , както бихте искали да се държат с вас!
- Всеки момент е друг шанс. Всеки има нов шанс да стане по-добър!

Проведената в края на обучението анкета с участващите в него ученици показва високата им удовлетвореност от начина на провеждането му – нестандартност, креативност и възможността сами да предлагат решения на проблема, да бъдат чути, без да са назидавани и обвинявани. От анкетата разбрахме , че сме привлекли за нашата кауза дори тези, които са дошли малко скептично настроени. Работата в екип разтопи ледовете и създаде нови приятелства...

А настроението - то беше отчетено чрез емоционалния барометър. Хубаво е да броиш много усмихнати човечета...

На всички участващи в обучението ученици бяха връчени дипломи за преминалия курс

на обучение, което бе допълнителен мотивационен стимул за бъдещи участия в подобни обучения.

Великобритания инвестира 4 милиона лири за борба с детската агресия

Bulgarian Post

21.11.2006 г.

Британското правителство планира програма за 4 милиона лири за подобряване на родителските грижи заради нарастването на случаите на детско насилие и антисоциално поведение сред младежите. Премиерът Тони Блеър обяви, че курсовете за родители няма да са задължителни, а само подкрепяща мярка.

Великобритания обмисля засилване на мерките за борба с насилието сред децата и младежите. Премиерът Тони Блеър обяви, че близо 4 милиона лири ще бъдат инвестирани в детски психолози, които да работят активно с проблемни деца и семействата им. Те ще помагат и на младите родители, поясни ВВС. Родителите ще бъдат насърчавани и да четат наръчници със съвети как да предотвратят и да се справят с прояви на агресия от страна на децата си, как да ги предпазят.

Има идея и щатни психолози да живеят със семейства на проблемни деца. Тя предизвика критики, но Блеър поясни, че не става дума за груба намеса. „Не е нормално 12-годишни деца да излизат всяка вечер, да пият и да предизвикват безредици, без родителите им да знаят къде са и да не ги интересува“, обясни той.

Правителството смята, че курсовете за родители са много успешни и помагат на семействата да се справят с проблемите на децата. Те са по желание за всички и задължителни за онези, чиито деца имат сериозни антисоциални прояви и нарушения на закона.

Според скорошно проучване на Института за обществени политики британските младежи са с най-лошо поведение в ЕС. Те водят и в класацията за злоупотреби с наркотици и алкохол. 50% от 15-годишните тийнеджъри излизат всяка вечер, в сравнение с 17% от френските им връстници. 64% от тях се хранят редовно у дома с родителите си в сравнение с 93% от италианците. Оказва се, че и възрастните все повече изпитват страх от децата си и от младежите като цяло. Те се чувстват безпомощни да се справят с детската агресия и проблеми.

53% от британците смятат, че недостатъчните родителски грижи са основна причина за лошото поведение на децата. 85% от анкетираните обвиняват родителите за това, че младежите са излезли извън контрол.

А ето и моето мнение за насилието и агресията сред днешната младеж. Това което гледаме всеки ден (дали по TV или насреща си), това вече неконтролируемо насилие сред децата мене вече ме плаши (не знам за вас). Какво го поражда,някой да се е замислил? Според мен една от причините са компютрите. Сегашното поколение по цял ден стоят на компютрите (играт игри,чатят и др.). Те не знаят как да общуват нормално помежду си. За тях светът е бутоните на клавиатурата,само това познават. И ако ги разстрои нещо от интернет пространството те си го изкарват на някой по-малък от тях.Те нямат изградена психика, навици и други такива.Тази ярост се натрупва и вече виждаме последиците всеки ден. Според мен основните причини за агресията са: телевизията (екшъните, новините пълни с агресия и насилие)и семейството скандалите, домашното насилие, липсата на внимание.Ако едно дете осъзнае колко е уникално и колко уникални и неповторими са и другите, едва ли ще иска да ги нарани.

Сега нека Ви предоставя малко данни от социологически проучвания сред населението в България.

Има агресия в училищата, отчитат деца и родители

Според родителите и децата недобрата семейна среда (73%) и липсата на дисциплина в училище (68%) са сред основните причини за агресията в училище.

Близо 70% от учениците признават, че в тяхното училище е имало случай на агресия. Това сочат данните от изследването на социологическа агенция "Алфа рисърч" за обществените нагласи към агресията в училище.

Според родителите и децата недобрата семейна среда (73%) и липсата на дисциплина в училище (68%) са сред основните причини за агресията в училище.

Боряна Димитрова, директор на социологическа агенция "Алфа рисърч" заяви, че във всяко общество на преход семейната среда е доста нестабилна и родителите са склонни да винят за насилието медиите, интернет, улицата, но не и самите себе си.

Данните показват, че като цяло в обществото няма уважение към българското училище като институция, коментира Боряна Димитрова, управител на "Алфа рисърч". Според данните от изследването и родители, и ученици признават, че нивото на агресия в училище е доста високо.

И учениците (81%), и родителите (92%) мислят, че нивото на агресия в училище е високо. Според 63% от възрастните обаче тази тенденция се е засилила през последните няколко години, докато преди това случаите на насилие сред деца са били по-малко.

Според тях причините за това са недобрата семейна среда, липсата на дисциплина в училище и материалните различия между децата. Като причина за насилието сред децата родителите посочват и компютърните игри, в които има агресия, както и медиите, които показват насилие.

Те обаче са склонни в много по-голяма степен от децата си да винят пресата и компютрите, каза Димитрова, като допълни, че не трябва да се отхвърля ролята на новите формите на обучение.

Половината от родителите и учениците са на мнение, че на децата, които са проявили агресия, трябва да се помага в рамките на училището. Според близо 55% от родителите и 37% от децата, в подобни случаи трябва да се търси съдействието на социалните институции. Около две трети от родителите отбелязват, че тяхното дете не е влизало в сериозен конфликт с други деца до момента.

Според Димитрова това разминаване се дължи на факта, че общественото внимание върху проблема в момента е много по-голямо, отколкото реалните случаи на насилие. Възрастните подкрепят връщането на оценката на поведението на учениците, като мярката е подкрепена от 89.5% от анкетираните, докато младежите са по-скоро против това.

Накрая Ви предоставям едно интересно интервю с виден столичен психиатър Цанко Цанков, което е направено преди малко повече от месец.

Г- н Цанков, в последните дни се засили общественият дебат за насилието сред учениците. Въпреки това, вчера отново имаше случай на жестоко сбиване в хасковско училище, след което двете момчета участвали в него - на 16 и 17 години, са настанени в болница. Какво е вашето обяснение за постоянното присъствие на подобни инциденти в нашето всекидневие?

Обяснения могат да бъдат търсени в няколко посоки. Първо, важен е фактът, че в България прекалено дълго продължава преходът от едно общество към друго. Това до голяма степен ангажира вниманието на хората със странични процеси, а формирането на здравословната семейна среда остава на заден план. Голяма част от децата растат неконтролирани от близките и настойниците си. А, за съжаление в повечето случаи, когато се стигне до нещо лошо, вече е късно.

Днес българското семейство няма време и воля за общуване. Така се затруднява разкриването на мотиви за агресивно поведение и други асоциални прояви при подрастващите. Знаете, че семейството е първият социализиращ фактор за един млад човек. Но той не е единствен. На второ място се явяват детската градина и училището. За съжаление, обаче, в България тези институции също боледуват. Важен фактор се явяват и медиите. Те също играят роля на социализиращ елемент в развитието на едно дете. Учениците вече имат и достъп до Интернет. Могат по всяко време да гледат какво ли не. Липсата на достатъчно изградени механизми за самоконтрол на възприемането

на това, което показват медиите, води след себе си подобни прояви.

С това не искам да кажа, че медиите са в основата на подобен тип събития. Но и те имат своята роля.

Как може да бъде променена тенденцията на засилващо се насилие сред тийнейджърите?

С натиск промяна не може да бъде постигната. Защото забранените неща са най-сладки. Важно е родителите да формират по-голяма самостоятелност у самите деца. Тъй като тя има пряка връзка с отговорността за поведението им. А зависимият, несамостоятелният човек, е тотално безотговорен.

Освен това, немалка част от съвременните тийнейджъри са тотално ненаказуеми за безобразията, които вършат. Тях ги санкционират по някакъв начин единствено вкъщи, поради което те там спазват някакво приличие. Но в момента, в който излязат от вратата, децата стават различни. Това са неща, които с мен споделят много родители. Те се чудят как когато отиде в училище, това добро детенце вкъщи, може да счупи главата на приятелчето си, защото му е казало една обидна дума.

Защо децата прибегват до физически разпри когато решават конфликти помежду си?

Донякъде аз отговорих на този въпрос. Съвременното общество категорично отхвърля агресивността, но в природата тя е нормално явление. Там обаче два индивида от един и същи тип не проявяват враждебност помежду си. Един лъв например, никога няма да нападне друг лъв с цел да го убие, освен ако не умира от глад. В природата агресията е свързана единствено с оцеляването.

Недопустимо е ние хората на агресията да отговаряме с агресия. Да оставим настрана парадокса, че тя най-често бива заклеявана от агресивни хора. За съжаление, съвременните младежи виждат, че подобно поведение успява.

Самата постройка на ценностите в обществото провокира агресивно подражателно поведение у децата?

Да, точно така. В момента живеем в хаос по отношение на ценностите.

Снощи една телевизия излъчи мнения на педагози, според които за децата вече не е ценно да са добри ученици и приятели. За тях било по-престижно че могат да счупят главата на свой съученик. Какъв е вашият коментар?

Това е белег за кризата в институцията „Училище” и в цялата ни образователна система. Тя също е отражение на историческия период, в който се намираме. През две години посоката на обучение се променя...По този начин голяма част от децата се демотивират изобщо да ходят на училище. Освен това, те виждат как едни батковци и чичковци, които имат завършен само осми клас, карат разни мерцедеси и БМВ-та. И си казват: „За какво да ходя на училище? Аз искам да стана като тях!”.

Но за това не можем да виним децата. Те нямат критерии. Ние не сме им ги създали. В българското общество до голяма степен липсват нормалните авторитети.

Като психолог как анализирате филмите с побои между български ученици, разпространени в Интернет. Мазохистично наслаждение ли е това или е нещо друго?

Нормално е ако в характера на един човек има мазохистични тенденции той да се наслаждава на това как другите упражняват садистично насилие. Той, едва ли не, изживява това върху себе си. И това му доставя удоволствие. За мен нещата стоят в тази посока - че всичко това е зрелищно. Спомнете си, че преди години имаше голям спор около излъчването по Би Ти Ви на т.нар „Кеч”. Тогава нямаше деца, които да не гледат с удоволствие тези работи. Тогава обаче, Слава Богу, на голяма част от децата имаше кой да им обясни, че не е нормално да удариш човек с метална кофа по главата и той да оживее.

Но дали децата осъзнават тези съвети? Дали по-скоро те не си мислят, че това тв-предаване може да продължи под формата на игра и в училище?

Да, те нямат критерии за оценка. Няма как адекватно да проверят реалността. И до голяма степен приемат всичко видно едно към едно. Тъй като съществува моделът за идентификация със силния, с успяващия, те пренасят агресията си в своето поведение.

Как ще коментирате случая в Ямбол отпреди два дни, когато деветгодишно момиченце беше простреляно с пистолет от своето приятелче при игра с оръжието?

Аз бих попитал така: Какво прави този пистолет там? Чий е този пистолет? Как може един родител да си зареже оръжието на място, достъпно за деца!? Когато при мен дойде родител и ми каже: „Докато ни нямаше в къщи детето ми взе дистанционното и счупи телевизора.“, аз задавам логичния въпрос: „А какво прави това дистанционно в ръцете на детето?“.

Случаят в Ямбол е абсолютно нелеп. Него можеше да го няма ако притежателят на този пистолет имаше отговорно отношение към поведението си. Не можем да дадем оръжие в ръцете на децата и да искаме те да се държат адекватно.

Значи, за голяма част от нас, по-възрастните, важи препоръката първо да превъзпитаме себе си, а след това да се опитаме да помогнем и на децата...

Да, желателно е това да бъде взаимен процес. Проблемът е, че ние с децата вече говорим на различни езици. Оттам и трудно се разбираме.

Ние постоянно повтаряме: „Те не разбират какво им се говори!“. Но не сме прави. Длъжни сме да калкулираме и факта, че всяко насилие поражда насилие.

Използвана литература: google.bg; nezvisim.net; Попов, Х., „Човешката агресия“, 1999; Фр

ойд, З., "Отвъд принципа на удоволствието", 1992